

Tradiție și actualitate în ceramica de Horezu

Tradiție și actualitate în ceramica de Horezu

Proiect 2016:

MINISTERUL CULTURII
INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI

Co-finanțat de:

Partener:

Catalogul expoziției:

Text și foto: dr. Corina MIHĂESCU, cercetător științific I,
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale,
INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI

Consultant editorial: Oana Gabriela PETRICĂ, director adjunct,
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale,
INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Gala ceramicii de Horezu

Expoziția „Tradiție și actualitate în ceramica de Horezu” reprezintă un segment al unui important proiect din domeniul patrimoniului cultural imaterial, derulat, în anul 2016, de către Institutul Național al Patrimoniului, prin beneficiile co-finanțării Administrației Fondului Cultural Național.

Proiectul cultural vizează promovarea valorilor ceramicii tradiționale de Horezu, precum și salvagardarea tehnicilor identitare ale acestui meșteșug, marcă reprezentativă a comunității horezene, ce se identifică cu acest element patrimonial, pe care îl recunoaște ca parte din moștenirea sa spirituală.

Demersul nostru instituțional este în deplin acord cu recomandările UNESCO, care, în anul 2012, la Paris, cu prilejul celei de a VII-a Sesiuni a Comitetului Interguvernamental de Salvagardare a Patrimoniului Cultural Imaterial a decis ca Ceramica de Horezu și tehnicile asociate acesteia să fie înscrise în „Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității”.

Localitatea Horezu și satul aparținător, Olari, sunt locuri pitorești, situate în județul Vâlcea. Studiile de arheologie și de istorie au avansat ipoteza că centrul de ceramică de la Horezu ar putea să existe încă din Preistorie și că în urmă cu 300 de ani și-a schimbat caracterul arhaic al producției sale.

Elementele tradiționale, vechile forme și motive s-au menținut de-a lungul timpului și dovedesc cunoștințe, practici și tehnici specifice producerii olăriei tradiționale de Horezu.

Această ceramică este unică, are particularități specifice, care o diferențiază de alte centre de olărie din Oltenia și din întreaga Românie.

Lucrata cu mâna, pe roată, ceramica din Horezu are o știință aparte de lucru, cunoscută numai de olarii care o produc. Etape laborioase dovedesc acest fapt: alegerea și extragerea pământului - din locul numit Dealul Ulmetului, dospirea, frământarea, curățirea, tăierea, udarea, malaxarea. Toate aceste procedee fac din pământ o pastă pe care olarii din Horezu știu cum să o transforme prin ardere oxidantă

într-o ceramică de culoare roșie. Datorită tehnicilor speciale moștenite, transmise din generație în generație, olarii simt „la mână” pământul și apreciază din ochi dimensiunile „gogoloțului” - bulgărele de pământ care este transformat în obiecte de ceramică.

Roata este instrumentul ce permite obținerea formei obiectului, folosind o tehnică aparte, a digitației, o știință a mișcărilor - un cod tradițional de gesturi.

Fiecare olar are un fel anume de a modela, un stil propriu, dar toți meșterii respectă ordinea operațiilor. Abilitatea lor de îmbinare a culorilor în decor definește personalitatea și caracterul unic al ceramicii de Horezu de-a lungul timpului.

Iată ce spune Nicoleta Pietraru, talentată și dăruită descendentă a renumitei familii de olari Dumitru și Ioana Mischiu: „Pentru mine, ceramica de Horezu pe care o fac înseamnă să păstrez tradiția. Eu muncesc exact ca părinții și bunicii mei. Pentru așternerea culorilor pe vas, folosesc cornul de vită cu vârful unei pene de găscă în capăt.

Încerc să păstrez vechile modele: cocoșul, emblema noastră, a olarilor din Horezu, arborele vieții, șarpele casei, spirala vieții, spicul grâului, decorații florale, coroane, motive geometrice”.

Fiecare meșter are stilul său de a marca simetria, alternanța, ritmul sau dinamica ornamentelor. Produsele nu sunt niciodată identice, chiar dacă sunt făcute de același olar.

Jirăvitul este procedeul decorativ folosit numai de olarii din Horezu; pe cât de simplu ca realizare, pe atât este de fastuos ca aspect. El constă în tragerea culorii proaspăt așezate pe vas cu ajutorul cornului, prin deplasarea direcției modelului inițial cu un instrument numit „gaiță” - un băț prelungit cu un ac metalic, utilizat pentru decoruri foarte fine.

Această tehnică, practică cu atenție și cu viteză totodată, este o modalitate de decorare care necesită salvagardarea, având în vedere caracterul său unic.

Ceramica de Horezu este, în general, smălțuită și necesită două arderi: primul foc sau „foc de rușală” și al doilea foc - „focul de smalț”. Cuptoarele de la Horezu sunt de suprafață,

construite din cărămidă, în formă de trunchi de con, baza mare fiind pe sol.

Formele ceramice sunt rezultatul experienței acumulate în timp, precum și al cunoștințelor și practicilor transmise fără întrerupere: taiere (farfurii) cu diametre diferite, ciorbălăce (un fel de castroane mari), boluri, cești de țuică, ulcioare, străchini, icoane, suporturi pentru lumânări, glastre, vase de flori, ploști (mai ales în trecut), căni pentru vin etc.; toată această varietate de forme reflectă interesul comunității, dar și al cumpărătorilor.

Numeroase documente de arhivă, cercetările întreprinse la Horezu de renumiți etnografi și etnologi, din epoci diferite, lucrările de referință sunt o dovadă că ceramica de Horezu este un fenomen care dovedește capacitatea creativă de excepție a celor care practică, păstrează, pun în valoare și transmit o importantă moștenire culturală, un meșteșug tradițional cu care se identifică.

Pornind de la aceste premise și de la responsabilitățile asumate de România în vederea protejării, a asigurării viabilității acestei olării tradiționale, unică în context național și internațional, expoziția dedicată ceramicii de Horezu își dovedește pe deplin necesitatea și importanța.

Concepția acestei expoziții s-a născut din dorința de a pune în valoare un fenomen al culturii tradiționale românești, ceramica de Horezu, într-o manieră inedită de a expune un bogat material demonstrativ, oglindit într-un stil ce cuprinde vârste și etape subsumate prezentului, un meșteșug ce continuă să exercite un inepuizabil interes.

Locul în care se desfășoară actuala poveste a lutului horezean, Biblioteca Națională a României, de al cărei parteneriat suntem onorați, oferă cu generozitate ambianța care pune în valoare strălucirea tăierelor și a celorlalte categorii funcționale, nu numai prin reflectarea luciului smalțurilor, ci, mai ales, printr-un mod sugestiv de a arăta îmbinarea desăvârșită dintre materie, unealtă, mână, tehnică, simbol, cifru ornamental, formă, repertoriu simbolic și semantic.

Expoziția în sine imaginează o călătorie la Horezu, chiar în inima satului Olari, acolo unde, ca într-un tipar

genetic, oamenii au deprins să lucreze pământul bun de oale. Exponatele surprind transformarea materiei în artă prin infinite gesturi ce înseamnă trudă, muncă, creație, plăcere și împlinire.

În torsul lin al roții, olarii știu cum să topească prin vraja mâinilor, bulgării de pământ în obiecte de lut însuflețite. Lungul drum al desăvârșirii se termină abia în nopțile adânci, când deasupra cuptorului de ars oale se ridică limbi de foc și de lumină.

Pentru înțelegerea acestei „minuni a lumii” am selectat obiecte simbolice - un prolog la ivirea miracolului ceramicii horezene, un univers purtând amprenta unui tipar ce se desfășoară după legi proprii.

Interpretată în cheia unei călătorii cu numeroase trasee (drumul de la meșteșug la artă, etapele modelării, procedeele tehnice și artistice de realizare a olăriei, diversitatea formelor, evoluția elementelor ornamentale, simboluri și semnificații, evidențierea personalității creatoare a fiecărui olar), organizarea acestui eveniment a însemnat o muncă de cercetare susținută în câteva campanii de teren și reevaluare a elementului.

Proiectul cultural implică și realizarea unor lucrări de specialitate, completarea bazei de date cu informații furnizate de olari, imagini reprezentative pentru tehnicile specifice (savoir-faire) ale acestui meșteșug străvechi.

Expoziția are o viziune inedită, care propune vizitatorului numeroase căi de acces la frumusețea și specificitatea ceramicii de Horezu și se remarcă în cuprinderea ei prin numeroase aspecte primordiale. Într-un gest consimțit, comunitatea de olari în totalitatea ei este prezentă prin întreg repertoriul de forme, motive și simboluri specifice ce compun întreg universul actual al acestei ceramicii legate intim de tradiția generatoare de continuitate, prestigiu, dar și de o modernitate ponderată, detectabilă în anumite cazuri într-o viziune nouă, nedezlipită de specificul matricial și constituită pe temelia originară.

O altă premieră prin care se remarcă expoziția organizată de Institutul Național al Patrimoniului este modalitatea prin

care uzităm numai de obiecte contemporane, lucrate în ultima perioadă, unele abia scoase din cuptoarele de ars oale. Este o radiografie actuală a meșteșugului olăritului de Horezu care, prin caracteristicile specifice ce reprezintă unitatea în diversitate, reușește să ofere imaginea unui fenomen capabil, asemenea prețioaselor colecții muzeale de gen, să pună în valoare aspectele referitoare la păstrarea și transmiterea tradițiilor, la funcțiile utilitare și decorative, la promovarea caracteristicilor și a valorilor reale ale ceramicii de Horezu.

Expoziția „Tradiție și actualitate în ceramica de Horezu” este un omagiu adus generațiilor trecute de olari, care prin munca lor creativă au conferit, de-a lungul timpului, personalitatea și caracterul unic al renumitei ceramicii de Horezu. Este, de asemenea, un omagiu adus olarilor de astăzi de la Horezu, care, în Memoria Lumii, creează un loc peren prin lucrarea lor, păstrând viu un element de patrimoniu cultural imaterial românesc între valorile universale.

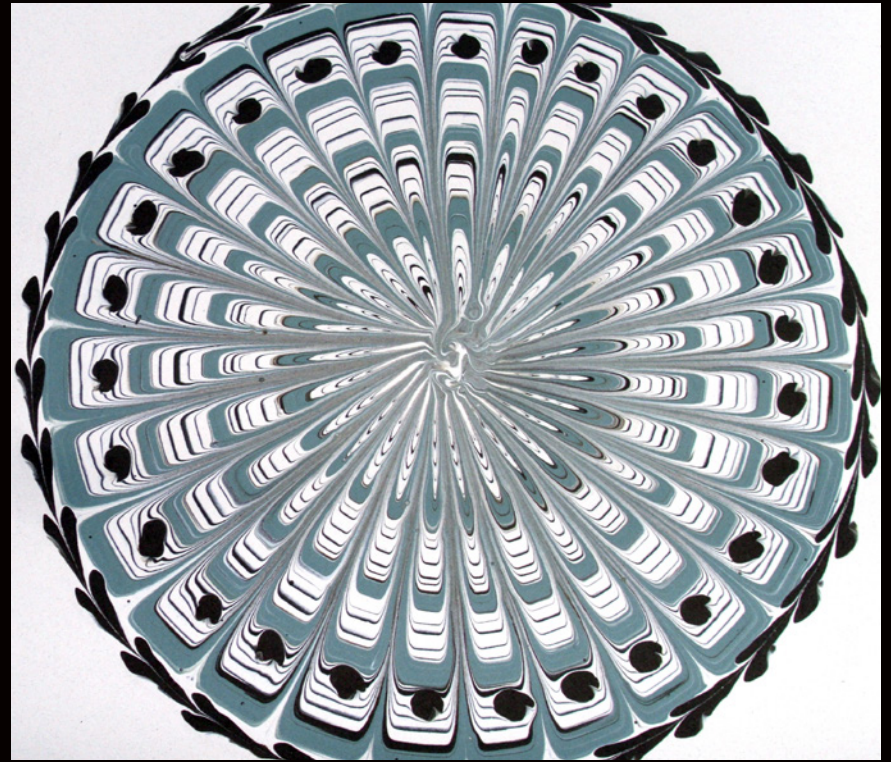
Dr. Corina MIHĂESCU

Meșteri olari

Gheorghe ALBU,
sat Olari, Horezu

Liliana ANDRONIE,
sat Olari, Horezu

Mariana BĂNACU,
Măldărești

Leonida și
Gheorghe BĂSCU,
sat Olari, Horezu

Mihaela și
Constantin BĂSCU,
sat Olari, Horezu

Maria BĂSCU
și Mihai BĂSCU,
sat Olari, Horezu

Nicu Mihai BĂSCU,
sat Olari, Horezu

Zâna Ana BĂSCU,
sat Olari, Horezu

Aida, Alexandra
și Florin FRIGURĂ,
sat Olari, Horezu

Viorel FRIGURĂ,
sat Olari, Horezu

Marieta și Sorin GIUBEGA,
sat Olari, Horezu

Viorel HANDOREANU și
Nina HANDOREANU,
Horezu

Alina și Liviu IORGA,
sat Olari, Horezu

Maria și Gheorghe IORGA,
sat Olari, Horezu

Maria MANEA,
Horezu

Felicia și Ion MISCHIU,
sat Olari, Horezu

Gena MISCHIU,
sat Olari, Horezu

Ioana și Dumitru MISCHIU,
sat Olari, Horezu

Ștefan
și Gheorghe MISCHIU,
Horezu

Maria
și Constantin MISCHIU,
sat Olari, Horezu

Raluca NICA IORGA,
sat Olari, Horezu

Vasilica OLARU,
sat Olari, Horezu

Diana PALOȘI,
Horezu

Mihaela și Ion PALOȘI,
Horezu

Georgeta
și Constantin POPA,
sat Olari, Horezu

Ionel POPA,
sat Olari, Horezu

Nicoleta
și Laurențiu PIETRARU,
Horezu

Diana POPESCU
și Gabriel DOGARU,
Horezu

Aurelia PUEȚU,
sat Bârzoteni, Horezu

Ion PUEȚU,
Horezu

Maria și Marcu
ȘTEFĂNESCU-BUȘI,
sat Râmești, Horezu

Alina Elena ȘUIU,
sat Bogdănești, Tomșani

Andreea și Viorel
TÂNĂSESCU,
sat Olari, Horezu

Carmina și Gheorghe
ȚAMBREA,
sat Olari, Horezu

Ileana ȚAMBREA,
sat Olari, Horezu

Elena VEGHEANU,
sat Bogdănești, Tomșani

Valerian VEGHEANU,
sat Bogdănești, Tomșani

